

■ УДК 930.85(520):316.722

А. В. Ожога-Масловська, аспірант, Харківська державна академія дизайну і мистецтв, м. Харків

ЯПОНІЗМ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ НАУКОВОМУ ДИСКУРСІ

Здійснюється огляд інтерпретацій терміна «японізм», розкриваються основні дискусійні питання, пов'язані з його використанням. Пояснюється ставлення Тошіо Ватанабе до терміна «японізм», викладено основні підходи в дослідженні японізму як феномену світового образотворчого мистецтва, узагальнюється досвід наукових розробок і виявляються лакуни у вивченні японізму в сучасній європейській науці.

Ключові слова: Japonisme, Japonaiserie, Japonism, Japonismus, історія світового мистецтва, наукові дослідження.

А. В. Ожога-Масловская, аспирант, Харьковская государственная академия дизайна и искусств, г. Харьков

ЯПОНИЗМ В ЕВРОПЕЙСКОМ НАУЧНОМ ДИСКУРСЕ

Осуществляется обзор интерпретаций термина «японизм», раскрываются основные дискуссионные вопросы, связанные с его использованием. Объяснено отношение Тошио Ватанабэ к термину «японизм», излагаются основные подходы в исследовании японизма как феномена мирового изобразительного искусства, обобщается опыт научных разработок и выявляются пробелы в изучении японизма в современной европейской науке.

Ключевые слова: Japonisme, Japonaiserie, Japonism, Japonismus, история мирового искусства, научные исследования.

A. V. Ozhoга-Maslovska, post-graduate student, Kharkiv State Academy of Design and Arts, Kharkiv

JAPONISME IN THE EUROPEAN SCIENTIFIC DISCOURSE

The article gives a review of the interpretations of the term «Japonisme», reveals principal debatable issues connected with its use. The author elucidates Toshio Watanabe's attitude to the term «Japonisme», sets forth the main approaches to the study of Japonisme as a phenomenon of the world visual arts, summarizes the experience of scientific research results and identifies the lacunae in the study of Japonisme in the modern European science.

Key words: Japonisme, Japonaiserie, Japonism, Japonismus, history of the world art, scientific studies.

Постановка проблеми. Західні художники, зачаровані самотністю японської художньої традиції, ще із середини XIX ст. почали у своїх мистецьких пошуках використовувати досвід японських

митців, що вплинуло на розвиток усього світового мистецтва. Проникнення японської культури в суто національні художні традиції різних країн зумовило виникнення різноманітних художніх течій, напрямів та стилів у мистецтві. Сходознавці всього світу, зокрема і європейські, останні роки більше уваги приділяють цьому феномену, який дістав назву японізм. На цьому ґрунті в середовищі дослідників розгортаються наукові дискусії, аналіз яких дозволяє простежити поширення японізму в Європі в контексті використання досвіду японських митців у національних мистецьких традиціях різних країн. Аналіз європейської наукової думки допомагає розкрити певні явища національної художньої культури в широкому, загальноєвропейському контексті художнього осмислення японського досвіду.

Мета статті — визначити контур проблемного поля досліджень, пов'язаних з японізмом, та висвітлити досвід його вивчення в європейському науковому дискурсі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Термін японізм (фр.: Japonisme), що характеризує феномен поширення впливу японської культури на практично всі сфери мистецтва в Європі, виник ще в середині XIX ст. у Франції. Саме тому це культурне явище розглядають на прикладі Західної Європи кінця XIX — початку XX ст. Одним з перших досліджень японізму є праця Зігфріда Віхманна «Japonism: The Japanese influence on western art since 1858» («Японізм: японський вплив на західне мистецтво з 1858 р.»). Ця об'ємна збірка, опублікована вперше у 1980 р., містить значний обсяг візуального матеріалу в контексті порівняння японської та західної культур [20]. Майже одночасно опублікували свої праці Клаус Бергер «Japonisme in Western Painting from Whistler to Matisse» («Японізм у західному живопису від Уїстлера до Матісса») [8], Ямада Чисабуро «Japonism ein Art : An International Symposium» (матеріали міжнародного симпозіуму «Японізм в мистецтві») [17] та Сейджі Ошима «In Japonisme» («Японізм») [15]. У всіх згаданих працях використовується саме термін Japonisme.

Відомий англійський сходознавець професор Тошіо Ваганабе у своїй статті «Що таке японізм? Термінологія та інтерпретація» розшифровує немало термінів (Japonisme, Japonaiserie, Japonnerie, Japonism, Japonismus), що виникли майже одночасно. Науковець відмічає, що термін Japonisme винайшов Філіп Бюрти, французький арт-критик та колекціонер у 1872 р., і сам термін трактувався відносно вільно — як прояв японського впливу в багатьох сферах європейської культури [19].

Виникнення терміна Japonaiserie більшість дослідників пов'язують з братами Едмоном і Жюлем Гонкурами, а пізніше його застосовував Вінсент Ван Гог, що зафіксовано в його листах до брата Тео. Терміни

Japanisme та Japonaiserie використовувалися одночасно, однак, помічає Тошіо Ватанабе, Japonaiserie, зазвичай, згадувався у зв'язку з конкретними японськими витворами мистецтва або мотивами. Ймовірно, це пов'язано з численними японськими гравюрами укійо-е, що масово завозилися в Європу та стали предметом колекціонування.

Тошіо Ватанабе у своїй статті полемізує з американським істориком мистецтв Марком Роскілом, котрий висунув ідею, що один термін завжди передує іншому, і термін Japonaiserie, який позначає інтерес до декоративних, екзотичних властивостей японських мотивів, передує Japanisme. Марк Роскіл аргументує своє припущення тим, що інтерес до іншої культури (Japonaiserie) завжди попереджає реальне заглиблення в сенс японської художньої традиції — Japanisme. Але Тошіо Ватанабе подає історичні приклади використання, майже паралельно, цих двох термінів та обґрунтовує їх використання — Japonaiserie як позначення реальних японських художніх творів та мотивів, а Japanisme як проявлення японського впливу в художній культурі Заходу [19, с. 217].

Викликає інтерес і обґрунтування необхідності введення англійської інтерпретації французького терміна Japanisme. Тошіо Ватанабе вважає, що Франція остаточно втратила право вважатися епіцентром світового мистецтва і основні явища сучасної культури давно перетнули океан. Мистецькі феномени, що відбуваються в інших країнах, відрізняються від художніх процесів французького арт-простору, і введення англійського варіанта Japonism стало абсолютно закономірним, тому що Japanisme, як світовий феномен, допомагає іншим культурам пізнати власну ідентичність. [19, с. 210–214]. Учений вважає, що Japonism таким чином нейтралізує ефект Japanisme, який можна інтерпретувати як презентацію домінування французької течії в історії не тільки Japanisme, але й сучасного мистецтва. В обох випадках помітне ставлення до французької культури як провідної, а решти — як до маргінальних. Далі вчений підсумовує: «французи, звичайно, відіграли важливу роль у розвитку японського смаку на Заході, але, зазначивши феномен дискусії як Japonism, ми також намагаємося не надавати привілеїв першоджерелу. Наше явище має досить багато відмінностей від французького та претендує на свою власну ідентичність» [19, с. 219] — [переклад наш — А. О.–М.]

Методологічно важливими є праці Лізи Крахн «Диференціація впливів японської культури в середині XIX ст. у Франції» [12] та Наталії Ніколаєвої «Японія — Європа. Діалог в мистецтві» [4], у яких дослідниці не лише виявили паралелі між явищами японського та європейського мистецтва, але і визначили типи та рівні сприйняття японської художньої спадщини західними митцями.

Слід відзначити, що географія досліджень проявів японізму в європейських національних культурах поступово розширюється. На початку наукових розвідок з означеної теми науковців цікавили суто художні процеси Франції другої половини XIX — початку XX ст. та ретельний аналіз використання японського досвіду імпресіоністами та художниками їх кола. [8,12,15,20]. Однак останні роки сходознавчі центри Англії, Іспанії, Польщі, Чехії приділяють пильну увагу вивченню національних прояв японізму у своїх країнах. Центр транснаціонального Мистецтва, Ідентичності та Нації (Великобританія) під керівництвом Тошіо Ватанабе став одним із провідних центрів наукових досліджень японізму в Європі, що ініціює дослідницькі процеси в інших країнах проведення наукових симпозіумів з проблем японізму. Такою подією став III Міжнародний конгрес японістів, що відбувся у Кракові (Польща, 2010). Міжнародні симпозіуми та конференції, які створюють наукову платформу для відкритого діалогу та подальших досліджень, відбулися також у Токіо, 2015 (Міжнародний симпозіум «Сучасне мистецтво і північний Японізм») та Барселоні, 2013 (конференція «Японізм як захоплення японським мистецтвом»). Серед фундаментальних праць у зазначеному контексті слід відзначити монографії Анни Крол «Польський японізм» [13] та Пітера Сплавського «Японізм у польському образотворчому мистецтві (1885 — 1939)» [16].

Іспанський дослідник Річард Бру присвячує свою працю впливу японської гравюри укійо-е, а саме еротичної, на творчість Пабло Пікассо та художників його оточення [9]. Лукаш Коссовський у статті «Унікальні особливості польського японізму» підкреслює, що польські художники, на відміну від західних, котрі концентрували зусилля на пошуках нової живописної мови, часто досягали символічної виразності завдяки запозиченню своєрідних художніх засобів, властивих японській графіці: нехарактерної точки спостереження з висоти пташиного польоту, акценту на передньому плані, своєрідному кадрюванні та трактуванні візуального простору [11].

Ремінісценції японської графіки в українському модерні й авангарді простежує Ірина Тесленко в дисертації «Орієнталізм в українському образотворчому мистецтві першої третини XX століття» та відзначає прояви японізму у творах представників українського авангарду Оксани Павленко, Василя Седяра, Вадима Меллера [7]. Ролі японської гравюри XVIII — XIX ст. укійо-е у творчій практиці художників петербурзького об'єднання «Мир искусства» присвячена праця Ганни Зав'ялової «Мир искусства. Японізм». Простежуючи шлях модерну в Росії на прикладі художньої та колекціонерської діяльності Ганни Остроумової-Лебедевої, Олександра Бенуа, Костянтина Сомова,

Мстислава Добужинського та Івана Білібіна, науковець здійснює, на наш погляд, достатньо поверховий аналіз. Так, підкреслюючи, що Костянтин Сомов «ніколи не звертався до художньої мови японських гравюр у своїй творчості, на відміну від його друзів із об'єднання «Мир искусства», автор, під час порівняння його робіт з гравюрами Кітагава Утамаро, підмічає, що «мирискусник» наділяє своїх героїнь розкосими, «японськими очима» [1, с. 52]. І це, на думку вченої, єдине звернення до досвіду майстрів японської ксилографії, що є унікальним [1, с. 57]. Хоча цікавішим є не пряме цитування Костянтином Сомовим образів і сюжетів, притаманних гравюрі укійо-е, а формування своєї пластичної мови за допомогою композиційних та живописних прийомів, що втілювали японські майстри ксилографії: роль лінії та кольорової плями, яка надає тлу самостійного змісту.

На думку деяких науковців, на національні особливості японізму в різних культурах вплинули політико-історичні умови, що склалися в Європі на початку ХХ ст. Лукаш Коссовський, аналізуючи своєрідність польського японізму на межі ХІХ–ХХ ст., відзначає консервативність тогочасного польського мистецтва, що пов'язано з політичним становищем країни, де кожен вплив ззовні розглядався як замах на національну ідентичність. У цій історичній ситуації польське мистецтво було захищено від безпосередніх застосувань будь-яких зовнішніх художніх рішень. Дослідник підкреслює, що унікальність польського японізму полягає в тому, що, на відміну від західного мистецтва, прояви означеного культурного феномену неможливо відділити від історичного контексту [11]. Цю думку поділяє і дослідник японізму Пітер Сплавський, котрий у своїй монографії визначає хвилю інтересу до японської культури, що відбулася у 1904 р. та була спровокована російсько-японською війною, коли раптово Японія виявилась потужним союзником Польщі проти царської Росії. «Період польського захоплення Японією підживлювався надіями на довгоочікувану політичну і культурну незалежність. Це прагнення породило політично заряджений *Japonisme*» [16:35] — [переклад наш — А. О.–М.]. Близькі думки щодо проявів японізму в СРСР висловлює український мистецтвознавець Світлана Рибалко, яка вбачає в поширенні інтересу до країни Сонця, що Сходить один із засобів «втечі від світу» [6].

Сумнівними історико-культурними причинами пояснює поширення японізму в сучасній Росії Ганна Іпатова: «Захід сьогодні переживає цивілізаційну кризу, причина якого — утрата духовної основи, зокрема християнства. Своєрідною реакцією масової свідомості на це став підвищений інтерес до Сходу, на тлі якого особливо виокремлюється інтерес до Японії, який навіть набув термінологічних позначень: «японофілія», «японізм», «жапонізм» [2, с. 2].

Ева Мачотка проблему японізму аналізує в контексті ідентичності в статті «Японізм як Я та Інший: побудова національної ідентичності — Кацусіка Хокусай та Фелікс Мангха Ясенський» [14]. Ця праця досліджує два різні методи формування національної ідентичності на основі поняття «Japaneseness». В обох випадках національна ідентичність, як концептуальна конструкція національних держав, що розвиваються, розглянута в контексті образотворчого мистецтва.

Як міфологізоване, синтетичне бачення «зі сторони» визначає поняття «Образ Японії» Василь Молодяков у дослідженні «Образ Японії в Європі та Росії в другій половині XIX– початку XX ст.» та виокремлює дві його складові — міф про «мальовничу Японію» і міф про «жовту небезпеку», які сформувалися хронологічно в різні часи [3]. Тему «образу Японії» досліджує і Аріадна Попова, котра здійснює спробу розкрити «своєрідність російського суспільства у сфері уявлень, що існують про Японію в суспільно-публіцистичній, художньо-культурній, науково-історичній думку Росії» [5].

На відміну від живопису та графіки, до яких звертаються більшість науковців, дослідження пластичних об'єктів у контексті японізму, є, радше, винятком. Відзначмо відчутний вплив японської художньої традиції на скляну продукцію в Чехії, що простежується в копіюванні з японських оригіналів форм та мотивів, Маркета Ханова в статті «Japonisme i Japonaiserie у Чехії (1880–1920)». Науковець підкреслює, що трафаретні малюнки та квіткові сюжети школи Рімпа (катагамі) набули відображення в мистецтві кераміки чеських художників-модерністів [10].

Висновки. Отже, японізм, як феномен світової культури, є предметом наукової полеміки, а сам термін японізм ще і нині є предметом гострих дискусій, серед яких можна назвати такі питання: походження терміна, його інтерпретація (Japonisme, Japonaiserie, Japonism, Japonismus) та використання, національні особливості термінології. Щодо походження терміна японізм, дослідники не виявили суттєвих розбіжностей і роль Філіпа Бюрті та братів Едмона та Жюля Гонкурів у винайденні поняття не заперечується, на відміну від дискусії про первинність та пріоритет у використанні термінів (Japonisme чи Japonaiserie). Більшість учених визнають Japonisme терміном, що набув найбільшого поширення та визначається як «долученість до всього японського». Англійський сходознавець Тошіо Ватанабе наполягає на необхідності введення нових термінів, що відображають національні особливості японізму (Japonism) у зв'язку з утратою Францією домінуючої ролі у світової культури.

Під час аналізу наукових розвідок японізму в художніх культурах різних країн Європи виявлені такі тенденції: більшість учених відзначають запозичення європейськими митцями таких прийомів, як площинність зображення, роль лінії та кольорової плями, використання високої точки сходу, що заклали основу багатьох сучасних інновацій у живопису; переважна більшість наукових розвідок на обрану тему стосується періоду кінця XIX — початку XX ст., де фахівці ретельно досліджують вплив японізму на творчість імпресіоністів, художників авангарду, простежують у мистецтві модерну. Однак проблема японізму в сучасних європейських художніх культурах є недослідженою. Поодинокі фахові видання є радше винятком.

Останні роки науковий дискурс з проблем японізму набув «другого дихання» завдяки міжнародним симпозиумам японістів (2010 р. у Кракові, 2013 р. в Барселоні), що засвідчили актуальність проблематики японізму та висвітлили його характерні ознаки в різних європейських культурах. Науковці підкреслюють роль європейських приватних та музейних колекцій японського мистецтва для формування художнього смаку та мистецьких запозичень.

Дослідники японізму стверджують, що на цьому явищі позначилися і й історико-культурологічні особливості різних країн. У Польщі, наприклад, у зв'язку з національно-патріотичним рухом за збереження власної ідентичності наприкінці XIX — початку XX ст., прояви японізму не були так яскраво проявлені, як у темпераментній Іспанії чи відкритій, волелюбній Франції. Таким чином, науковий дискурс на означену тему виявив, що японський мистецький досвід, запозичений європейськими митцями, що поєднався з місцевою традицією різних країн, започаткував нові художні тенденції як європейського мистецтва загалом, так і національних культур в освідомленні власної ідентичності.

Список використаних джерел

1. Завьялова А. Е. Мир искусства. Японизм. Серия «Художественные стили, направления, объединения» / А. Е. Завьялова. — М. : БукСМАрт, НИИ теории и истории изобразительных искусств Российской академии художеств, 2014. — 96 с., ил.
2. Ипатова А. А. Мода на Японию как социокультурный феномен современного российского общества : автореферат дисс. кандид. ... «Теория и история культуры» / А. А. Ипатова. — М., 2010. — 24 с.
3. Молодяков В. Э. Образ Японии в Европе и России второй половины XIX — начала XX / В. Э. Молодяков. — М. : Ин-т востоковедения РАН, 1996. — 182 с.
4. Николаева Н. С. Япония — Европа. Диалог в искусстве / Н. С. Николаева. — М. : Изобраз. искусство, 1996. — 400 с.

5. Попова А. А. Формирование образа Японии в Российском общественном сознании, XVII — первая четверть XX вв. : автореф. диссерт. ... / А. А. Попова. — Краснодар, 2001. — 24 с.
6. Рибалко С. Б. Традиційне вбрання в семантичному просторі японської культури : монографія / С. Б. Рибалко. — Харків : ХДАК, 2013. — 300 с.
7. Тесленко І. О. Орієнталізм в українському образотворчому мистецтві першої третини XX ст. : автореф. дисерт. канд. мистецтвозн. ... / І. О. Тесленко. — Харків : ХДАДМ, 2006. — 20 с.
8. Berger Klaus. Japonisme in Western Painting from Whistler to Matisse [Електронний ресурс] / Klaus Berger // Cambridge University Press, Cambridge, 1992. — 397 p. Режим доступу : http://www.jstor.org/stable/132802?loggedin=true&seq=1#page_scan_tab_contents. — Назва з екрана.
9. Bru Ricard. Ukiyo-e and Japonism in the young Picasso's circle [Електронний ресурс] / Ricard Bru. — 182–189 pp. Режим доступу : http://www.bcn.cat/museupicasso/en/exhibitions/temporals/imatges-secretes/japonismo_ENG.pdf. — Назва з екрана.
10. Hanova Marketa. Japonisme and Japonaiserie in the Czech Lands (1880s–1920s) / Marketa Hanova // Art of Japan, japanisms and polish-japanese art relations. — Polish institute of World Art Studies & Tako Publishing House Torun, 2012. — pp. 261–266.
11. Kossowski Kukasz. The unique quality of Polish Japonisme/ / Kukasz Kossowski // Art of Japan, japanisms and polish-japanese art relations. — Polish institute of World Art Studies & Tako Publishing House Torun. — 2012. — pp. 235–239.
12. Krahn Lisa. A Differentiation of Influences of Japanese Culture in Mid-nineteenth Century France. [Електронний ресурс] / Lisa Krahn // Undergraduate Review. — Vol. 4: Iss. 1. — Article 7. — 1991. — pp. 34 Режим доступу : [43http://digitalcommons.iwu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1032&context=rev](http://digitalcommons.iwu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1032&context=rev). — Назва з екрана.
13. Krol Anna. Polish Japonism: Manggha Museum of Japanese Art & Technology / Anna Krol. — Krakow, 2011. — 332 p.
14. Machotka Ewa. “Japaneseness” as Self and Other: Constructing National Identity — Katsushika Hokusai and Feliks Manggha Jasienski / Ewa Machotka. — Civilisation of Evolution, Civilisation of Revolution: Metamorphoses in Japan 1900 — 2000: — Museum of Japanese Art & Technology Manggha. — Krakow, 2009. — pp. 302–316.
15. Oshima Seiji. Japonisme / Seiji Oshima. — Tokyo: Bijyutu-sha, 1980.
16. Splawski Piotr. Japonisme in Polish Pictorial Arts (1885 — 1939) [Електронний ресурс] / Piotr Splawski // PhD thesis. — University of the Arts London, 2013, 417 p. il. Режим доступу : http://ualresearchonline.arts.ac.uk/6205/1/Splawski_Piotr.pdf. — Назва з екрана.
17. Yamada Chisaburo. Japonisme in Art: An International Symposium / Chisaburo Yamada, Tatsuji Omori. — Kodansha International Ltd and Committee for the Year 2001, Tokyo, 1980.

18. Watanabe Toshio. Forgotten Japonisme [Електронний ресурс] / Toshio Watanabe // La creación artística como puente entre Oriente y Occidente. — Grupo de Investigación Completense Arte de Asia, Grupo de Investigación ASIA. — Madrid, 2012. Режим доступа : <http://ualresearchonline.arts.ac.uk/5686/>. — Назва з екрана.
19. Watanabe Toshio. What is Japonisme? Terminology and interpretation / Toshio Watanabe. — Art of Japan, japanisms and polish-japanese art relations. Polish institute of World Art Studies & Tako Publishing House Torun, 2012. — с. 215–218.
20. Wichmann Sigfried. Japonism: The Japanese influence on western art since 1858 / Sigfried Wichmann. — London, 1981.

References

1. Zavalova A. E. Mir iskusstva. Yaponizm. Seriya «Khudozhestvennyye stili. napravleniya. obyedineniya» / A. E. Zavalova. — M. : BuksMArt. NII teorii i istorii izobrazitelnykh iskusstv Rossiyskoy akademii khudozhestv, 2014. — 96 s., il.
2. Ipatova A. A. Moda na Yaponiyu kak sotsiokulturnyy fenomen sovremennogo rossiyskogo obshchestva : avtoreferat diss. kandid. ... «Teoriya i istoriya kultury» / A. A. Ipatova. — M., 2010. — 24 s.
3. Molodyakov V. E. Obraz Yaponii v Evrope i Rossii vtoroy poloviny XIX — nachala XX / V. E. Molodyakov. — M. : In-t vostokovedeniya RAN, 1996. — 182 s.
4. Nikolayeva N. S. Yaponiya — Evropa. Dialog v iskusstve / N. S. Nikolayeva. — M. : Izobraz. Iskusstvo, 1996. — 400 s.
5. Popova A. A. Formirovaniye obraza Yaponii v Rossiyskom obshchestvennom soznanii. XVII — pervaya chetvert XX vv. : avtoref. dissert. ... / A. A. Popova. — Krasnodar, 2001. — 24 s.
6. Rybalko S. B. Tradytiine vbrannia v semantychnomu prostori yaponskoi kultury : monohrafiia / S. B. Rybalko. — Kharkiv : KhDAK, 2013. — 300 s.
7. Teslenko I. O. Oriientalizm v ukrainskomu obrazotvorchomu mystetstvi pershoi tretyny XX st. : avtoref. dysert. kand. mystetstvozn. ... / I. O. Teslenko. — Kharkiv : KhDADM, 2006. — 20 c.
8. Berger Klaus. Japonisme in Western Painting from Whistler to Matisse [Електронний ресурс] / Klaus Berger // Cambridge University Press, Cambridge, 1992. — 397 p. http://www.jstor.org/stable/132802?loggedin=true&eq=1#page_scan_tab_contents
9. Bru Ricard. Ukiyo-e and Japonism in the young Picasso's circle. [Електронний ресурс] 182–189 pp. http://www.bcn.cat/museupicasso/en/exhibitions/temporals/imatges-secretes/japonismo_ENG.pdf
10. Hanova Marketa. Japonisme and Japonaiserie in the Czech Lands (1880s–1920s) / Art of Japan, japanisms and polish-japanese art relations: — Polish institute of World Art Studies & Tako Publishing House Torun, 2012. — pp. 261–266.

11. Kossowski Kukasz. The unique quality of Polish Japonisme/ Art of Japan, japanisms and polish-japanese art relations: — Polish institute of World Art Studies & Tako Publishing House Torun. — 2012. — pp. 235–239.
12. Krahn Lisa. A Differentiation of Influences of Japanese Culture in Mid-nineteenth Century France. [Електронний ресурс] Undergraduate Review: Vol. 4: Iss. 1, Article 7, 1991, pp. 34–43 <http://digitalcommons.iwu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1032&context=rev>
13. Krol Anna. Polish Japonism: Manggha Museum of Japanese Art & Technology. Krakow, 2011. — 332 p.
14. Machotka Ewa. “Japaneseness” as Self and Other: Constructing National Identity — Katsushika Hokusai and Feliks Manggha Jasienski / Civilisation of Evolution, Civilisation of Revolution: Metamorphoses in Japan 1900 — 2000: — Museum of Japanese Art & Technology Manggha. Krakow, 2009. — pp. 302–316.
15. Oshima Seiji. Japonisme / Seiji Oshima. Tokyo: Bijyutu-sha, 1980.
16. Splawski Piotr. Japonisme in Polish Pictorial Arts (1885 — 1939) [Електронний ресурс] / Piotr Splawski // PhD thesis, University of the Arts London, 2013, 417 p. il. http://ualresearchonline.arts.ac.uk/6205/1/Splawski_Piotr.pdf
17. Yamada Chisaburo. Japonisme in Art: An International Symposium / Chisaburo Yamada, Tatsuji Omori // Published by Kodansha International Ltd and Committee for the Year 2001, Tokyo, 1980.
18. Watanabe, Toshio (2012) Forgotten Japonisme. In: La creación artistica como puente entre Oriente y Occidente. [Електронний ресурс] Grupo de Investigación Completese Arte de Asia, Grupo de Investigación ASIA, Madrid <http://ualresearchonline.arts.ac.uk/5686/>
19. Watanabe Toshio. What is Japonisme? Terminology and interpretation / Art of Japan, japanisms and polish-japanese art relations: Polish institute of World Art Studies & Tako Publishing House Torun, 2012. — с. 215–218.
20. Wichmann Sigfried. Japonism: The Japanese influence on western art since 1858. London, 1981

■ UDC 930.85(520):316.722

Ozhoha-Maslovska A. V., post-graduate student, Kharkiv State Academy of Design and Arts, Kharkiv
allamaslovska@list.ru

JAPONISME IN THE EUROPEAN SCIENTIFIC DISCOURSE

The aim of the article is to outline the main approaches to the study of Japonisme as a phenomenon of the world visual arts.

Research Methododology. The methods used in the paper are ones of textual, critical, and comparative analysis.

Results. Japonisme, present in art practices of various countries of the world, attracts attention of the Ukrainian and foreign specialists. The term Japonisme itself, invented by the French artists Philippe Burty and Felix Bracquemond, is now fiercely debated. The following questions are actively discussed within the European academic milieu: the origin of the term, its interpretations (Japonisme, Japonaiserie, Japonism, Japonismus), and use. By Japonisme, most of the scholars mean «ardour for everything Japanese», extending this term to the objects of visual arts, created under the influence of that ardour. The British orientalist Toshio Watanabe considers necessary to introduce the terms that reflect national features of Japonisme in view of the fact that France has lost its dominant role in the world culture.

In the total works dealing with problems of Japonisme, architecture, painting and graphic arts are prioritized, while decorative and applied arts are mostly considered in general studies. The chronological limitedness of scientific search is also noted: most specialists fix their attention on the art of the late 19th and early 20th century, while modern Japonisme is an object of specific local research.

Novelty. The paper summarizes all the experience obtained by the modern science in the study of Japonisme.

The practical significance. The results of the study can be used in further research of Japonisme as a phenomenon of the world art and in the elaboration of respective syllabi and art exhibitions.

Key words: Japonisme, Japonaiserie, Japonism, Japonismus, history of the world art, scientific studies.

Надійшла до редколегії 25.08.2016 р.